

**Sociálny život a možnosti pre
osoby so zdravotným postihnutím
v Maďarsku**

(V4 okrúhly stôl Bratislava

22. júna, 2017)

MIEOŠSZ

ÚVOD

Národná federácia asociácií osôb s telesným postihnutím (“MEOSZ”) bola založená pred 36-mi rokmi ako nezisková, mimovládna, nezávislá strešná organizácia. MEOSZ dnes reprezentuje viac ako 100 členských organizácií, ktoré vznikli z cca 1000 miestnych skupín a 160.000 individuálnych členov z celého Maďarska. Hlavným, cieľom MEOSZ-u je identifikovať a eliminovať sociálne prekážky, predsudky a všetky formy diskriminácie, segregácie osôb s telesným postihnutím v spoločnosti. Asociácia bojuje proti všetkým typom diskriminácie, využívajúc vysokú úroveň expertizmu v rôznych oblastiach a venuje sa dosiahnutiu rovnakých príležitostí a plnej spoločenskej participácie všetkých osôb s telesným postihnutím, žijúcich v Maďarsku a to formou reprezentácie, ochranou a presadzovaním ich záujmov, ako aj obhajobou ich práv. Pre viac informácií navštívte prosím našu stránku: **www.meosz.hu**

Zmena paradigmy

Systemovo, na základe princípov CRPD, sociálny život by mal znamenať rovnosť príležitostí a plnú účasť v spoločnosti. Vzhľadom na osoby so zdravotným postihnutím hlavný cieľ maďarskej DPO znamená zmenu medicínskeho modelu na sociálny model. Zvyšovanie významu klientskeho, zamestnaneckého postoja v protiklade k zraňujúcemu, dohliadajúcemu, patientskému postoj.

Aktívna účasť

Základným kameňom je nastavenie komplexného systému šírenia nezávislosti, založené na zavedení využívania klientského balíka služieb, ktorý by mal zahrňovať podporné technológie, rozvoj pedagogiky, habilitáciu a rehabilitáciu, prispôsobené rezidencie a ubytovanie, inklusívne zamestnávanie, právo a možnosti na rekreáciu a na aktívnu účasť na spoločenskom živote od narodenia až do smrti.

Národná federácia združení osôb s telesným postihnutím bojuje za právo osôb so zdravotným postihnutím stať sa nezávislým občanom.

Finančný podporný systém

Vládny finančný podporný systém smeruje k poskytovaniu služieb (štátnych, cirkevných a DPO). Napr.: Charitatívna sieť nie je dostatočne široko funkčná a je zameraná iba na eliminovanie extrémnej chudoby.

V Maďarsku sociálne benefity sú poskytované štátom buď priamou cestou, alebo prostredníctvom miestnych samospráv. Predpokladom je, že sociálne skupiny budú oprávnené z titulu materstva, veku, zdravotného postihnutia, chudoby alebo nezamestnanosti.

Finančný podporný systém a špeciálny systém služieb nie sú v skutočnosti navzájom koordinované. Služby málo stimulujú a podporujú osobnú mobilitu, podporu robiť rozhodnutia (nie byť chránený) a viesť nezávislý život.

Kompenzačné pomôcky

Assistive technology

Význam kompenzačných pomôcok nie je v štátnom financovaní príliš viditeľný. Dostupné nástroje sú veľmi limitované a nedostatočne prispôsobené. Celý systém však je oficiálny, spadá pod štátnu poisťovňu, celkom sa zabúda na názory klientov, užívateľov.

Neexistuje žiadny celokrajinný výpožičný systém, údržba a služba a nie je ani reálna pomoc v prospech aktivít osôb so zdravotným postihnutím. Nie sú žiadne náhradné zariadenia na určitý čas, právo osôb so zdravotným postihnutím je limitované stanoveným časom. Ponúkané nástroje sú v súlade predovšetkým s rozhodnutiami vlády a distribútorov. Ich užívatelia sú úplne vylúčení.

Včasná intervencia

Rozvojový systém služieb, ako je včasná intervencia a iné rozvojové práva, sú dostupné každému ako osobné právo, prostredníctvom posudkových komisií. Všetky rodiny sú priebežne sledované a monitorované štátnym úradom pre Ošetrovateľský systém od narodenia dieťaťa.

Žiaľ, fungovanie včasnej intervencie v praxi nie je vždy evidentne sprevádzané a špeciálne monitorované pre deti s ťažkým zdravotným postihnutím až do dosiahnutia veku 10 rokov. Malo by sa to uskutočňovať v denných zariadeniach domácej starostlivosti, v školských internátoch (často ďaleko od ich domova a rodiny), alebo ošetrovaním doma príbuznými. V takomto prípade ošetrojúca osoba (predovšetkým matka) dostáva ošetrovateľský honorár.

Ošetrovateľský honorár

Ošetrovateľský honorár kompenzuje straty príjmu nezamestnanej osoby, ktorá musí ostávať mimo pracovného trhu. Výška honoráru je nižšia (nikdy nedosahuje stratu), ale započítava sa do osobného dôchodku.

Najzávažnejším problémom s ošetrovaním je, že tento typ štátneho benefitu je len benefitom a nie mzdou za prácu, malo by to byť trvalé zamestnanie.

Zamestnávanie

- **Nedostatok reálneho začlenenia**
- **Štátna podpora**
- **Nedostatočná adaptácia**
- **Nepochopenie úlohy a funkcie rôznych foriem atypického zamestnávania**
- **Vyhody a nevýhody chránenej práce**
- **Inkluzívne zamestnávanie**
- **Cesty transitu medzi existujúcimi formami**
- **Štát ako zamestnávateľ**
- **Význam primeranej úpravy**

Podporný systém

System podporných služieb existuje na miestnej úrovni v celom Maďarsku. Je to jedna z obligatórnych sociálnych úloh miestnych samospráv a dobrovoľníkov z DPO s mnohými entuziastickými a volenými pracovníkmi.

Je viac prípadov, podporovaných menovite štátom, ale toto je fungovanie bez akéhokoľvek dlhotrvajúceho koordinačného plánu.

Hlavným dôvodom dysfunkcie je hlboké podfinancovanie.

Starostlivosť o staršiu populáciu

Starostlivosť o staršiu populáciu má v Maďarsku rôzne aspekty. Systém ešte uchováva niektoré predsudky, najrozšírenejšou výhradou je poslať staršiu osobu, ktorá potrebuje pomoc, alebo kvalifikovanú fyzickú alebo technickú podporu do nemocnice, alebo do špeciálneho opatrovateľského zariadenia.

Ponechanie praktickej príležitosti na nezávislý život aj staršej osobe smeruje obyčajne k využitiu inej cesty podpory, do úvahy prichádza systém špeciálnych domácich služieb, alebo denný stacionár a buduje sa veľmi podobne ako podporné služby pre osoby so zdravotným postihnutím.

Systém domáceho opatrovateľstva je v kompetencii siete miestnych samospráv po celom Maďarsku a je financovaný štátom. Právne je problém ošetrený, ale v každodennom živote je systém vysoko zaťažený, registrácia znamená často aj polživotné čakanie.

Súkromné príležitosti sú nepredstaviteľne drahé.

Deinštitucionalizácia

- Chýbajú opatrenia, legislatíva alebo stratégia deinštitucionalizácie detí so zdravotným postihnutím
- Právo na voľbu zariadenia a rehabilitácie
- Menšie zariadenia namiesto veľkých domovov
- Právo a príležitosť na reálnu nezávislosť

**Ďakujem pekne za Vašu pozornosť,
ktorú si veľmi vážim.**

**Dr. Monika Madai
MEOSZ
Hungary**